

Έστω ότι προσδίδουμε ένα αντιδραστήριο που απομακρύνει Fe^{3+}
 $\Rightarrow$ Η ισορροπία μετακινείται προς τα δεξιά $\rightarrow$
 $\rightarrow$ Διάλυμα υζρινότερο περισσότερο.

Πρέπει να K_c να μένει σταθερή

$$K_c = \frac{[SCN^{-}] [Fe^{3+}]}{[FeSCN^{2+}]}$$

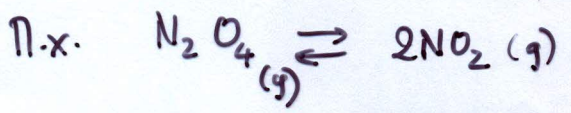
π.χ. Αύξηση $[SCN^{-}] \rightarrow$
 $\rightarrow$ πρέπει να αυξηθεί $[FeSCN^{2+}]$

Μείωση $[Fe^{3+}] \rightarrow$ Πρέπει $[FeSCN^{2+}]$ να μειωθεί για να μένει $K_c = \text{σταθερή}$
 ή να αυξηθεί $[SCN^{-}]$ να μειωθεί για να μένει $K_c = \text{σταθερή}$.

γ. Μεταβολή της θερμοκρασίας $\rightarrow$ Προσοχή: Αλλαγή των K της ισορροπίας (K_c, K_p) που είναι

Αύξηση της T (θέρμανση) ευνοεί αντιδράσεις ενδόθερες

Μείωση της T ευνοεί τις εξώθερες αντιδράσεις

Γνωρίζουμε ότι $N_2O_4 \rightarrow 2NO_2$ (ενδόθετη)

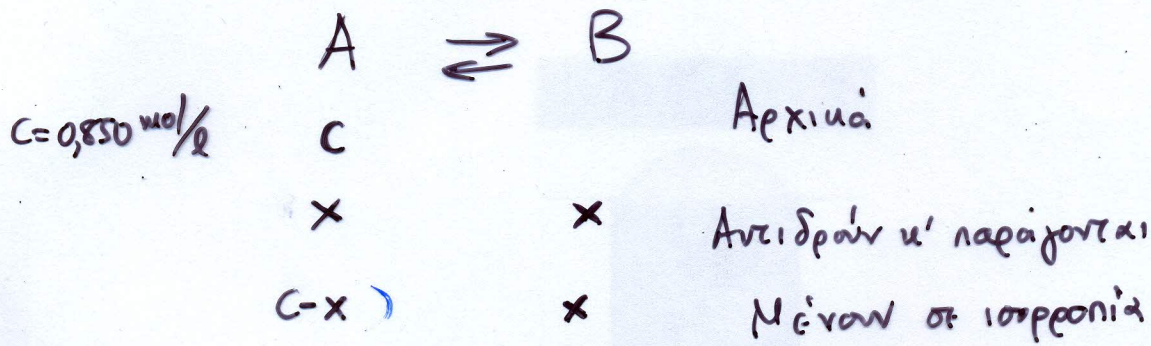
Άρα $2NO_2 \rightarrow N_2O_4$ (εξώθετη)

Άρα αύξηση της T ευνοεί την παραγωγή NO_2 συνεπώς μετατοπίζει ισορροπία προς τα δεξιά

Παραδείγματα υπολογισμών συγκεντρώσεων ισορροπίας

52

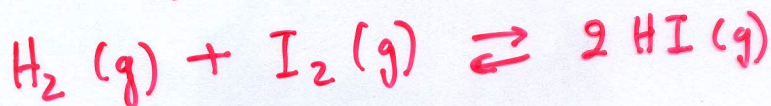
1. Δίνεται η αντίδραση $A \rightleftharpoons B$ με $K_c = 24$ (στ. μία Τ)
Αρχικά το Α βρίσκεται σε συγκέντρωση $0,850 \text{ mol/l}$.
Υπολογίστε $[A]_{\text{ισορ}}$ και $[B]_{\text{ισορ}}$.

$$\text{Αρα } K_c = \frac{[B]}{[A]} = \frac{x}{C-x} = \frac{x}{0,850-x} = 24 \rightarrow \boxed{x = 0,816 \text{ M}}$$

$$\text{Αρα } [A]_{\text{ισορ.}} = C - x = (0,850 - 0,816) \text{ M} = 0,034 \text{ M}$$
$$[B]_{\text{ισορ.}} = x = 0,816 \text{ M}$$

2. Ένα μίγμα 1 mol H_2 και 1 mol I_2 τοποθετείται σε ένα δοχείο όγκου 2 L στα 430°C . Υπολογίστε τις $[H_2]_{\text{ισορ}}$, $[I_2]_{\text{ισορ}}$ και $[HI]_{\text{ισορ}}$. Δίνεται η αντίδραση

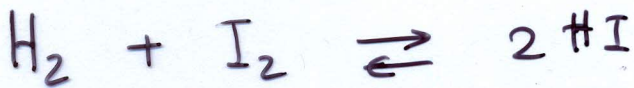
$$\text{με } K_c = 54,3 \text{ στα } 430^\circ\text{C}$$

Αρχικά υπολογίζουμε τις συγκεντρώσεις των ουσιαστικών:

$$1 \text{ mol H}_2 / 2 \text{ L} = 0,5 \text{ M H}_2$$

$$1 \text{ mol I}_2 / 2 \text{ L} = 0,5 \text{ M I}_2$$

Δεν υπάρχει αρχικά κατόλου HI δηλ. 0 M HI

0,5M	0,5M	-	Αρχικά
x	x	2x	Αντιδρών κ' παράγονται
0,5-x	0,5-x	2x	Μένων σε ισορροπία

Γράφουμε $K_c = \frac{[HI]^2}{[H_2][I_2]} = \frac{(2x)^2}{(0,5-x)^2} = 54,3 \Rightarrow$

$\Rightarrow \frac{2x}{0,5-x} = 7,37 \Rightarrow x = 0,393 M$

Αρα σε ισορροπία, οι συγκεντρώσεις είναι:

$[H_2] = 0,5 - x = (0,5 - 0,393) M = 0,107 M$

$[I_2] = 0,107 M$ και $[HI] = 2x = 2 \cdot 0,393 M \Rightarrow [HI] = 0,786 M$

3. Ιδιο πρόβλημα με το προηγούμενο αλλά οι αρχικές συγκεντρώσεις των συστατικών είναι: 0,00623 M H_2 , 0,00414 M I_2 , 0,0224 M HI.

$H_2 + I_2 \rightleftharpoons 2 HI$	
0,00623 M 0,00414 M 0,0224 M	Αρχικά
x x 2x	Αντιδρών κ' παράγονται
0,00623-x 0,00414-x 0,0224+2x	Μένων σε ισορροπία

$K_c = \frac{[HI]^2}{[H_2][I_2]} = \frac{(0,0224+2x)^2}{(0,00623-x)(0,00414-x)} = 54,3 \Rightarrow$

$\Rightarrow 50,3 x^2 - 0,653 x + 8,98 \cdot 10^{-4} = 0$

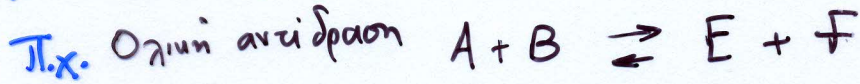
$x = \frac{0,653 \pm \sqrt{\Delta}}{2 \cdot 50,3}$ $\Delta = (0,653)^2 - 4 \cdot 50,3 \cdot 8,98 \cdot 10^{-4} = 0,246$

$x = \begin{cases} 0,0114 M \\ 0,00156 M \end{cases} \rightarrow$ Αδύνατη γιατί θα σήμαινε ότι αντιέδρασαν περισσότερα moles H_2 και I_2 απ' όσα ήταν διαθέσιμα.

Αρα $x = 0,00156 M$ οπότε $[H_2]_{ισπ} = (0,00623 - 0,00156) M = 0,00467 M$
 $[I_2]_{ισπ} = 0,00258 M$, $[HI] = 0,0255 M$

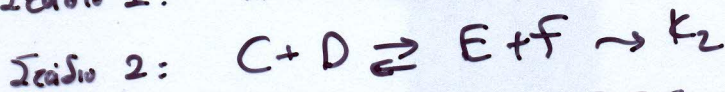
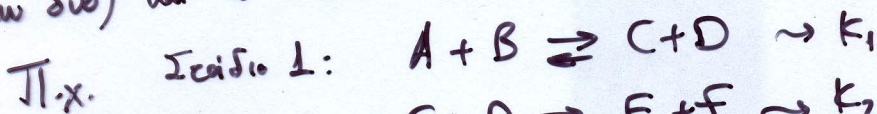
Πολλαπλή ισορροπία

Η τιμή της K είναι ανεξάρτητη από τα στάδια που γίνεται η αντίδραση και εξαρτάται μόνο από τα αρχικά και τελικά προϊόντα.

$$K_{ολ} = \frac{[E][F]}{[A][B]} \quad (1)$$

Γνωρίζουμε όμως ότι η παραπάνω αντίδραση γίνεται σε στάδια (όπως δίδ) και το να είναι από αυτά εμπειρίεχη μία ισορροπία.

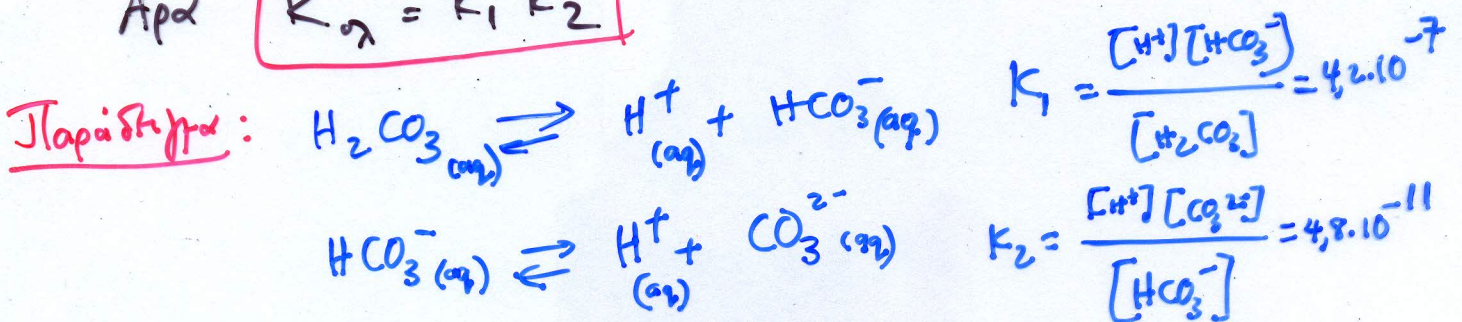

Γράφουμε $K_1 = \frac{[C][D]}{[A][B]} \quad (2)$ και $K_2 = \frac{[E][F]}{[C][D]} \quad (3)$

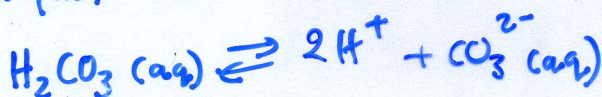
Πολλαπλασιάζουμε τις (2) και (3) κατά μέλη:

$$K_1 \cdot K_2 = \frac{[C][D]}{[A][B]} \cdot \frac{[E][F]}{[C][D]} = \frac{[E][F]}{[A][B]} = K$$

Άρα $K_{ολ} = K_1 K_2$

Η ολική αντίδραση είναι

$$K_{ολ} = K_1 K_2 = (4,2 \cdot 10^{-7}) (4,8 \cdot 10^{-11}) = 2 \cdot 10^{-17}$$

$$K_{ολ} = \frac{[CO_3^{2-}][H^+]^2}{[H_2CO_3]}$$

Οξέα - Βάσεις - Άλατα

Ηλεκτρολύτες : Ουσίες που άγουν το ηλεκτρικό ρεύμα
(αφίνουν τα ιόντα)
με ταυτόχρονη χημική μεταβολή.

Ισχυροί ηλ/λύτες : Ουσίες που τα υδατικά τους διαλύματα εμφανίζουν πολύ μεγάλη αγωγιμότητα

Π.χ. NaCl, HCl, H₂SO₄, KNO₃

Ασθενείς ηλ/λύτες : Ουσίες που τα υδατικά τους διαλύματα εμφανίζουν μικρή αγωγιμότητα

Π.χ. NH₄OH, CH₃COOH, HCN
(υδροξείδιο αμμωνίας) (οξικό οξύ) (υδροκυάνιο)

Γιατί άγουν το ρεύμα; Γιατί μέσα στα διαλύματά τους δημιουργούνται ιόντα (φορτισμένα σωματίδια)

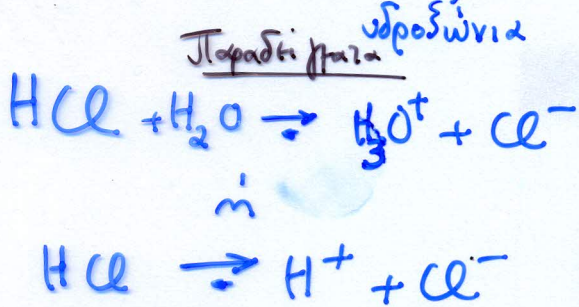
1663 - Boyle

Οξέα :
 → Ξινή γεύση
 → Αλλάζουν χρώμα των δεικτών
 → Αντιδρούν με κάποιες άλλες ουσίες (βάσεις) (εξουδετερώνονται)

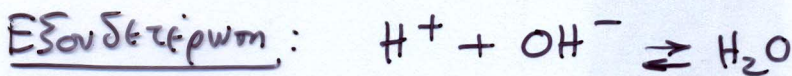
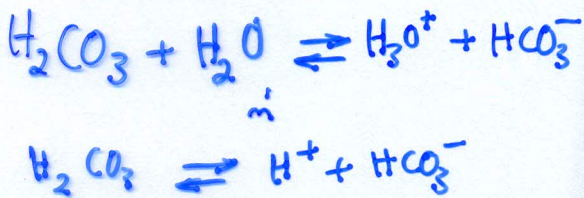
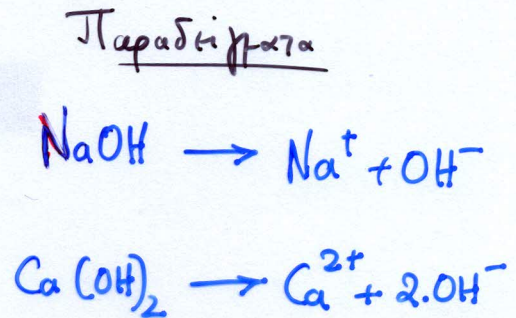
Βάσεις :
 → Πικρή γεύση
 → Αλλάζουν χρώμα δεικτών
 → Αντιδρούν με οξέα (εξουδετερώνονται).

Οξεία - Βάσεις: Ορισμός Arrhenius

Όταν διαλυθούν στο H_2O
δίνουν κατιόντα H^+ (H_3O^+)

Όταν διαλυθούν στο H_2O
δίνουν ανιόντα υδροξυλίου (OH^-)

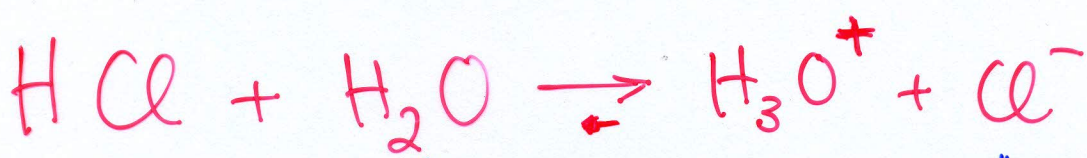
Πρόβλημα Arrhenius: Ο ορισμός οξείων-βάσεων είναι περιορισμένος γιατί αναφέρεται μόνο στην εξέταση ουλών σε υδατικά διαλύματα.

Οξεία - Βάσεις: Ορισμός Brønsted-Lowry

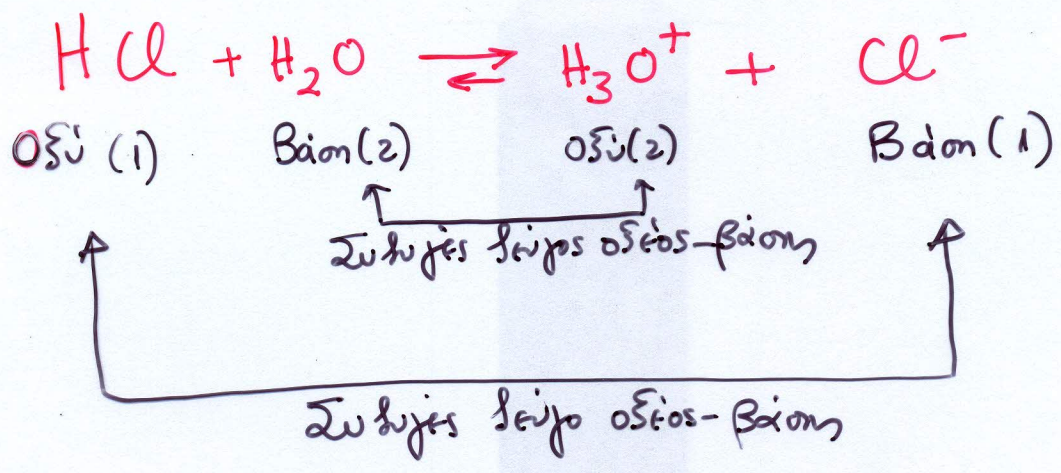
Δότης πρωτονίων
(H^+) σε μία
άλλη ουσία

Δέκτης πρωτονίων (H^+)

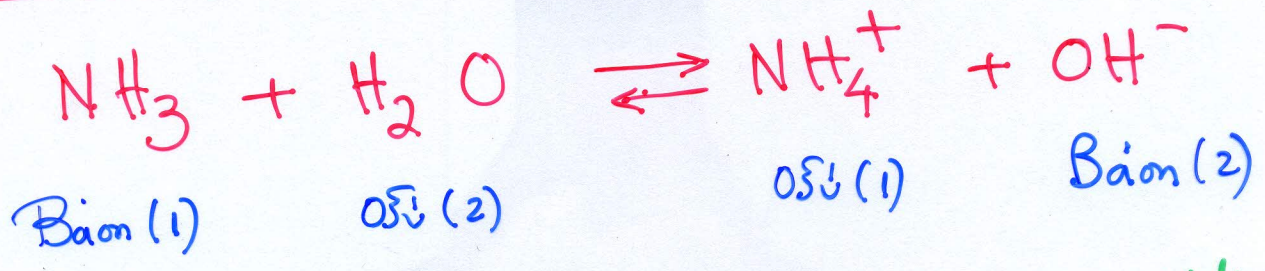
Προσέξτε: H^+ : Πρωτόνιο ή κατιόν υδρογόνου ή υδρογονοκατιόν

$\downarrow$ $\downarrow$ $\downarrow$ $\downarrow$
 Οξύ (1) που δίνει H^+ στο H_2O Βάση (2) που παίρνει H^+ από το H_2O Οξύ (2) που προκύπτει από τη βάση (2). Δίνει H^+ στο Cl^- Βάση (1) που προκύπτει από το οξύ (1). Παίρνει H^+ από το H_3O^+

Άλλο παράδειγμα οξέος-βάσεων κατά B-L

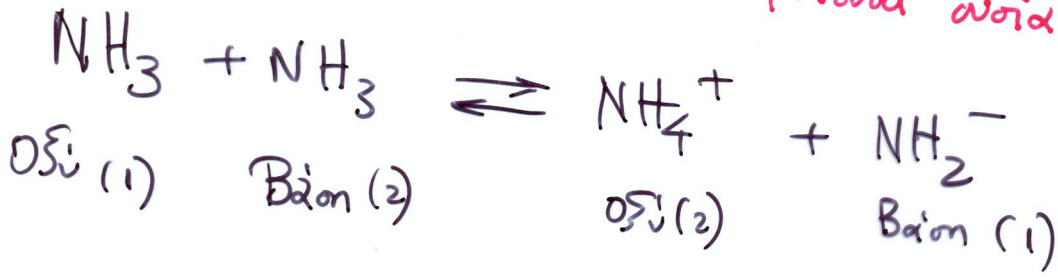
Πρωτογενείς αντιδράσεις: Περιέχουν μεταφορά H^+

Αμφιπρωτικές ή εναμφοτεριζούσες ουσίες

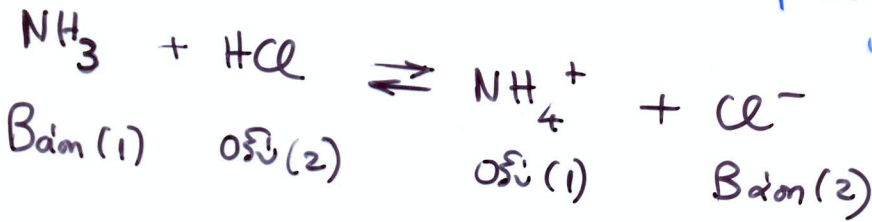
Συμπεριφέρονται άλλοτε σαν οξύ και άλλοτε σαν βάση.

Π.χ. H_2O , NH_3 , CH_3COOH

Η υδατική αμμωνία (NH_3) είναι ένα αμφότερο οξύ

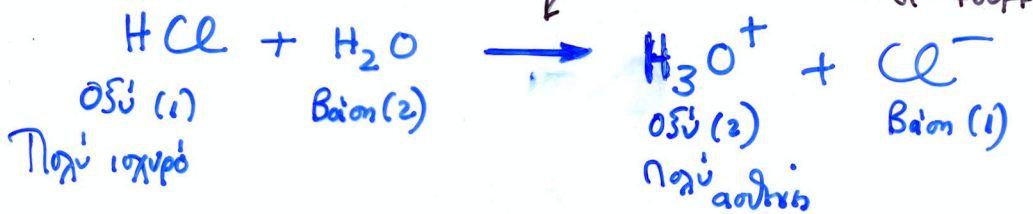
Επίσης η παρακάτω είναι αντίδραση οξέος - βάσης χωρίς να υπάρχει H_2O

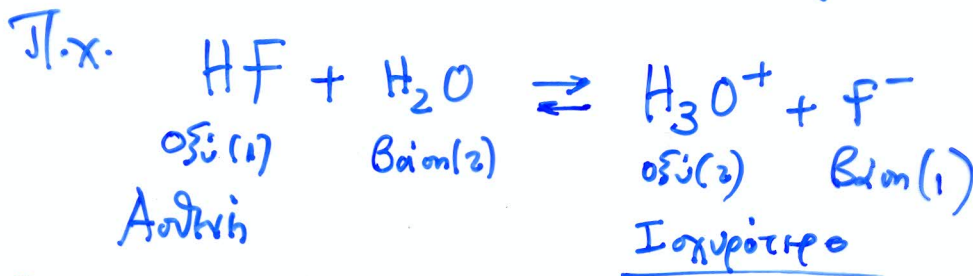
Σχέση ισχύος οξέων - βάσεων

Ισχυρά οξέα: Η οξοβαση ισορροπία μετατοπισμένη τελεσίως προς τα δεξιά

π.χ. HCl

Ασθενή οξέα: Διίστανται λίγο. Η οξοβαση ισορροπία μετατοπισμένη αριστερά ή πολύ λίγο προς τα δεξιά

Ομοίως έχουμε ισχυρά (π.χ. NaOH) και ασθενή (NH_3)

Βάσεις

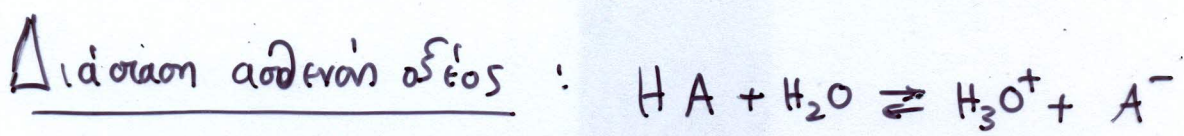
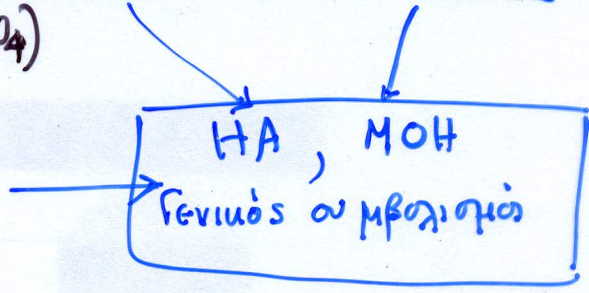

Ιον(τ)ική ισορροπία

Χημική ισορροπία στην οποία εμπλεκόμενα είναι ιόντα.

Την μελετάμε στα **ασθενή οξέα**, τις **ασθενή βάσεις** και μερικά άλατα (H_2Cl_2 , $ClSO_4$)

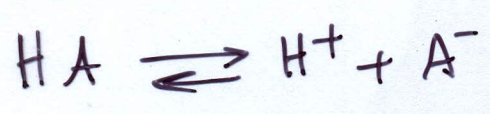
Επικεντρώνουμε σε αυτά.

$$K = \frac{[H_3O^+][A^-]}{[HA][H_2O]} \Rightarrow K[H_2O] = \frac{[H_3O^+][A^-]}{[HA]} \Rightarrow$$

$$\Rightarrow K_a = \frac{[H_3O^+][A^-]}{[HA]}$$

Πιο απλά γράφουμε την αντίδραση

$$K_a = \frac{[H^+][A^-]}{[HA]}$$

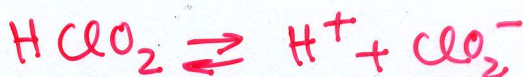
Σταθερά διάστασης ή ιονιογόνων των οξέος.

$$pK_a = -\log K_a$$

Ορισμός pK_a

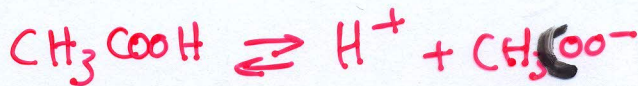
Όσο μεγαλύτερη η K_a (μικρότερη pK_a) τόσο λιγότερο ασθενή (πιο ισχυρό) είναι ένα οξύ

Π.χ. Χλωριώδες οξύ

$$K_a = 1,1 \cdot 10^{-2} \quad pK_a = 1,96$$

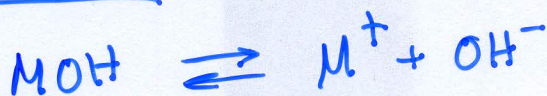
Οξικό οξύ

$$K_a = 1,8 \cdot 10^{-5} \quad pK_a = 4,74$$

Και τα δύο είναι ασθενή, αλλά το CH₃COOH είναι πιο ασθενή από το HClO₂

Διάσταση ασθενούς βάσης :

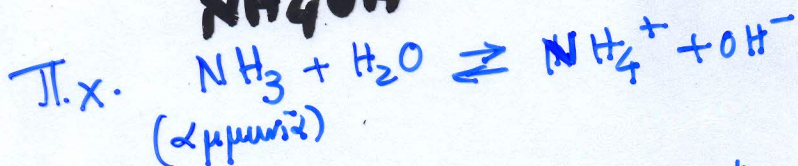

$$K_b = \frac{[\text{M}^+][\text{OH}^-]}{[\text{MOH}]}$$

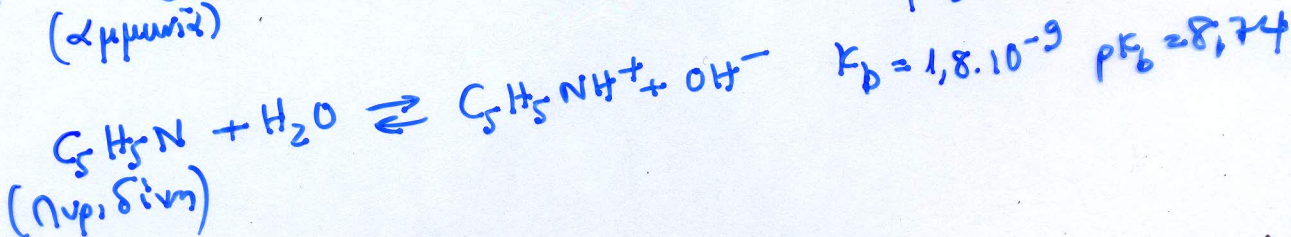
$$pK_b = -\log K_b$$

Σταθερά διασάισης της βάσης

NH₄OH

$$K_b = 1,8 \cdot 10^{-5} \quad pK_b = 4,74$$

$$K_b = 1,8 \cdot 10^{-9} \quad pK_b = 8,74$$

K_a , K_b : Εξαρτώνται μόνο από την θερμοκρασία (T)

Κατά τα άλλα είναι σταθερές και αποτελεί μέτρο της ισχύος του οξέος ή της βάσης όπου αναφέρονται.